

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

AZ ÉRSEKJUVÁRVIDÉKI RÓMAI KATHOLIKUS NÉPTANÍTÓ-EGYESÜLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik a szorgalmi időben minden hó 15-én s 30-án.

Előfizetési ár:

Egy évre 2 frt
Félévre 1 frt
Egyes szám ára . . . 10kr.

Szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Komlóssy Ferencz.

Főmunkatárs: Zelliger Alajos.

Hirdetési díjak: Bélyegilleték 30 kr. Egy kéthasábos petitsorért 10 kr.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népevelő” szerkesztőségére címezve Budapestre (Ujvilág-utca 14. sz.) küldendők.

TARTALOM: A tanító tekintélye. Bielek Károly. — A túlterhelés és még valami . . . Garamparti. — A pozsonymegyei népoktatás állapota 1886. évben. P. S. — Tárcza. Modern paedagogia Pásztor L. — Irodalom és művészet. — Vegyes. — 11-ik kimutatás a Zelliger József síremlékére begyűlt adományokról. — Szerkesztői telefon.

A tanító tekintélye.

Ha a nevelés tanítás fejlődését, történetét lelkiismeretesen teszszük megfigyelésünk tárgyává, lehetetlen azon meggyőződésre nem jutnunk, hogy az iskolaügy virágzása és a tanítóság tisztelete, tekintélye mindig lépést tartottak egymással. Ahol esökkenő félben volt a tanítók tisztelete, tekintélye, ott háttérbe szorult az iskola java is. A tanügy fejlődése, virágzása mindig függött és függni fog a tanítók tiszteletétől, tekintélyétől.

Az utolsó években az iskolaügy nálunk általában rövid idő alatt nagy mérvben emelkedett, a mihez nem csekély részben azon körülmény is járult, hogy az újabb iskolai törvények által, ha a tanítóknak nem is biztosított valami fényes existencia, nagyobb fontosság, jelentőség-, szükségesség- s ez által nagyobb tisztelet- és tekintélyre tett szert a néptanítói kar.

Azért minden jóra való és lelkiismeretes tanító szent kötelességének tartsa, hogy ő maga egész ténykedésével, fáradozásával, iparkodásával és körültekintő modorával az ő működési helyén minél több tiszteletet, szeretetet s ez által minél nagyobb tekintélyt érdemljen ki magának, azt megőrizze, föntartsa és szélesbítse, mert ez mind, ha nem is volna kötelessége saját személye iránt, kell hogy az legyen a tanítói és népevelői magasztos hivatás iránt.

A tanítói hivatás tisztelete, tekintélye legyen a tanító mindene; mi a szűznek az ártatlanság, az legyen a tanítónak az ő állásának, hivatásának tisztelete, melyet mint legdrágább kincsét gondosan őrizzen az elveszéstől úgy, mint a legkisebb

sérüléstől, mert az egyszer elveszett tiszteletet, tekintélyt nagyon nehéz visszaszerezni.

Ha általános tiszteletnek örvendeni akarunk, azzal mindenekelőtt saját magunknál kell kezdenünk; tiszteljük először saját hivatásunkat, azután tiszteljük meg egymást, nem tekintve a különböző korra, tehetségekre, tudásra, rangra, származásra stb.; egyik a másikban lássa kollégáját s munkatársát, szóval tiszteljük meg egymást nem annyira a személyesség, mint inkább a fontos, magasztos, terhes és nekünk mindnyájunknak közös tanítói hivatásunk kedvéért.

Ha önmagunkat tiszteletben fogjuk tartani, úgy a nép, a közönség is megtanul tisztelni minket és ha a közönség minket kellő tiszteletben részesít, az által tiszteletet, tekintélyt nyerendünk gyermekeinknél, tanítványainknál. És a gyermekek tisztelete tanítójuk iránt ép azon igazi és szilárd alap, melyen építenünk kell; ha ezt megnyertük, mintha munkánk fele már végezve volna.

Az egyiknek tisztelete nélkül nem lehet gondolni a másikat, mert egyik a másiknak kifolyása. Ha önmagunk és saját hivatásunk iránt nem lesz kellő tiszteletünk, úgy annak se fogjuk nagy szükségét érezni, hogy életünk és összes ténykedésünk legyen feddhetlen és példás, sőt nagyon gyakran és könnyen csinálhatunk életünkben hibát és balcselekvést, — néha ugyan jelentéktelent is — melyet másnál elnéznek szó nélkül, tanítónál azonban soha.

Úgy tekint mindenki a tanítóra, mint olyan emberre, a ki sohasem hibázhat. Különösen a gyermekek legfelsőbb auctoritásnak tekintik ta-

nítójukat, a kire mindig iparkodnak érvényesen hivatkozni; ha azonban néha hibázik a tanító és otthon a gyermek saját szülőitől hall tanítójáról lealacsonyító módon beszélni, netán hibáit és gyengeségeit takargatás helyett felszínre hozogatni és még kellő hozzáadással és képzelőtehetséggel csevelni, már egészen oda lesz az ő auktoritása és a gyermek azután egészen más gondolattal tekint tanítójára. Egyetlen egy hibával, melyet a tanító elkövetett és mely a gyermek fülébe jutott, pótolhatlanul veszít a tanító személyességéből. És lett legyen az bár nagyon is jelentéktelen hibácska, mégis nagy véteknek tekintetik a gyermek szemében; azért ez okból is arra törekedjék a tanító, hogy az ő élete legyen egészen feddhetlen és példás.

Általános közbecsülést és tiszteletet csak akkor érdemel ki magának a tanító, ha egész ténykedése mindig az ész és az erkölcs elveivel egyeztetik össze; szóval ha mindig, és mindenütt és akármiféle körülmények között mint állhatatos, szilárd s valódi jellem nyilvánul.

A hibátlan, tökéletes ember akaratlanul szerep, úgyszólván kikényszerít magának tiszteletet, becslést, nemcsak tökéletes embereknél, hanem alacsony jellemű és rossz, elzüllött embereknél is.

Jellemnélküli embernek sohasem lesz tisztelete, becslése, ő hozzá hasonlóan gondolkodóknál sem; szerezhethet ugyan azoknál is látszatos mód

segélyével valami fontosságot magának, hanem sohasem igazi, benső tiszteletet s tekintélyt.

Hanem ez, hogy a tanító csak belsőleg igazi jellem legyen, mind nem elég, szükséges még hozzá, hogy ezen benső tökéletesség kifelé is nyilvánuljon és az ő egész külső személyességén tükröződjék és verődjék vissza.

Ide esik legtöbbszörre a külső illedelem, eszszoltság és finomság a magatartásban és a beszédben. Sohase halljon a gyermek a tanító szájából valami illetlen, sértő, gúny és csúfnevet, mert a tanítónak bizonyos ideális színben kell feltűnnie, gondosan vigyázva arra, hogy ezen ideális szint valami illetlen szóval vagy mozdulattal le ne törülje magáról.

Tekintettel erre, nem tanácsos a gyermekeket a tanító házias és mindennapi ténykedéseivel, ügyeivel és privát szükségleteivel, szóval magános családi s házi életével megismertetni. A tanító családi, házi s magános élete inkább lepel alatt maradjon a gyermekekre nézve, mintsem azt egészen lelepleznők és kitérnők; mert a gyermek nagyon sokszor sok olyat is láthatna, megtudhatna, mi a tanító ideálisságát bizony meg nem erősítené.

Sőt határozottan nem tanácsos a felnőtteket sem megismertetni a mi házias életünkkel s körülményeinkkel, mert, sajnos, életviszonyaink nem mindig és mindenütt a legjobbak, legrendezettebbek, s a nép, még sajnósabb, már hozza van

T Á R C Z A.

Modern paedagogia.

(Az életből.)

Huszonöt éves életpályámra szebb nap nem virradt, mint a múlt év június havának 5. reggele.

— De hát mi közünk nekünk ahhoz?

— Kérem, kedves redaktor ur, ne türelmetlenkedjék; mint előbb is megjegyeztem, én paedagiáról beszélek s ép ezért elkerülhetetlen, hogy elbeszélésemet ép a mondott reggellel kezdjem meg, mert hát tetszik tudni, akkor indultam Párisba, az én kedves kusunom látogatására, ki az Opera Francaisba elsőrendű művész.

— Ugyan kérem, már hogy lesz ebből paedagogia?

— De kérem, ha mindig közbe tetszik szólni, igazán soha se jutok a végére, pedig hát én rettenetes paedagogiai dolgot akarok önnek elbeszélni.

Tehát Párisba! Oh az a reggel! Hogy hogyan ébredtem én arra fel — nem tudom. Angyalok ringattak hófehér vánkások között, s hónapos

szobám minden apró cseprő lomja mindmegannyi királyi csecse-becsévé változott. Lázban égő fejem s izgatott vérem . . . pardon! Ebből igazán nem lesz paedagogia, de hát tetszik tudni, mikor az ember Párisba indul, bizony ha még olyan ángliusz természettel is bír, egy kicsit mégis hevesebben fog verni a szive; így voltam én is. De hogy a célhoz tartsak, hát kihagyom az elindulást, a vasutat, az utazás minéműségét — hej pedig be szépen elmondanám — s egyenesen becsöppentem magam Párisba.

Esti 11 óra volt, mikor megérkeztem s így egyenesen egy szálló felé vitettem magam, mert hát nővéremről egy év óta nem hallottam semmit, s csak azt tudtam, hogy Párisban van s hogy színésznő a Francaisban, de őt ott most mindjárt felkeresni nem tartottam illendőnek.

Elég az ahhoz, másnap harmadik kalauzom vezetése mellett, — azért harmadik, kérem, mert a két első bemutatta volna nekem jó pénzért az egész Páris s csak úgy egy hét után juthattam volna az operába — végre az opera portásával álltam szemközt.

— Zengenádfalvi Elvirát keresem.

— Egy éve távozott, uram, tőlünk, de hogy

szokva, hogy valamely személy fontosságát, tiszteletét, tekintélyét csakis kabátja, no még inkább „zsebe“ után mérje. Reméljük azonban, hogy anyagi körülményeink idővel javulni fognak s hogy nem leszünk kényszerítve a nyilvános élettől úgy távol, elrejtetten maradni s a lepedő alá bujkálni.

Az iskola iránt nyilvánuló tiszta és odaadó szeretet tekintélyünknek legelső föltétele. Aki hivatása iránt szeretetet s odaadást érez, az nem könnyen fog vétkezni saját hivatása és személyének tisztelete, megbecsülése és tekintélye ellen

Az elmondottak után monthatjuk: „Ha a tanítónak saját községében nincsen tisztelete, tekintélye, annak csak ő maga az oka; keresse az okot mindenekelőtt saját személye-, jellemében, összes ténykedésében és külső magatartásában s mindenestre felleli; s ha egyszer megtalálta, úgy a szerint viselkedjék és rendezze be minden ténykedését s működését.“

Bielek Károly.

A túlterhelés és még valami . . .

Van-e boldogabb miniszter Trefort Ő Excájánál? Sokan, talán ő maga is azt felelné, hogy nincs. Ha néha-néha erősebb kritika alá veszik is budgetjét, maga a miniszter mégis csak „általános“ éljenzés között távozik a „t. ház“-ból a kultuszbudget letárgyalása után. Lehet, hogy csak személyét; lehet, hogy működését is illeti ez az „általános“ elismerés. Nem akarjuk bővebben kutatni, mennyiben érdemli meg akár az egyiket, akár a másikat; azt

az egyet minden tanügybarát örömmel konstatálja, hogy van érzeke tanügyi mizeriáink iránt és elég őszinte, s egyúttal bátor is ezeket nyíltan bevallani. De a túlterhelés iránt, mely pedig tanügyi bajaink egyik fő oka, mi érzékkel sem látszik birni. Pedig az orvos csak akkor számíthat eredményre, ha megismerve a betegség okát, első sorban ezt iparkodik eltávolítani.

Ha jelenleg valamely iskolába léptünk, vagy még inkább ha végigtekintünk az újabb paedagogiának úgy kül-, mint belföldi irodalmán, sajátságos tünemény ötlük szemünkbe. Úgy az iskolai, mint a magán használatra szánt tankönyveknek egy a jellemző vonásuk, s ez: minél több ismeret (csakis ismeret) birtokába juttatni a tanulót, de oly módon, hogy ez az illetőnek kevés idejébe és még kevesebb fáradságába kerüljön. Ebből azután önként folyik, miszerint a tanítónak is annyi eszközt kell a kezébe adni, amennyi csak elégséges, hogy eme a modern paedagogia által elébe tűzött feladatnak megfelelhessen.

De mi kifogásolni való van ezen? Vagy nem azért járunk az iskolába, hogy ott minél több ismeretet szerezzünk? Vagy mi más czélra való a tankönyv? Magukban véve ezek mind igen jogosult kérdések; megszűnik azonban jogosultságuk, amint a modern paedagogiát összehasonlítjuk ama czéllal, mely felé a józan paedagogiának törekedni kellene.

Mint neve is mutatja, gyermekekkel foglalkozik. De mi czélból? E czélt illetőleg kiirhatnók a nevezetesebb paedagogusok meghatározásait, de ezt feleslegesnek tartjuk; mert e kérdésre legjobb feleletet ad maga a gyermek természete.

A gyermekkor első (1-4) és második (4-7) periódusában, vagyis mielőtt még szoros tanulásra

melyik színházhoz, bizony nem tudom megmondani, felelt a kucsomás czerberus

— Hát aztán hány színház van Párisban, hogy sorba vegyem azokat? kérdém a kapust?

— Harmincegy, uram!

— Szent Isten! 31 színház s én azokat végig nézsem? Mindegy, legalább látni fogok eleget s végre is nővéremet fel kell találnom.

— Vezess hordár!

— Uram, gyalog egy hétig fogunk járni, felelt a jámbor piros sapkás.

— No hát kocsihoz vezess, s onnan egy olyan helyre, hol megmondják a 31 színház névsorát.

Dél elmúlt, midőn végre egy kimerítő, teljes névsort birtam nem csak a színházakról, de még a dalos mulatóhelyekről is. Sorba vettük tehát, kezdve az Operán, opera Comiqué-n, Palais Royal, Chatelet, Variétés, Porte-Saint-Martin, Renaissance, Folies Dramatiques, Lyrique, Ambigu és az Isten tudná hányon mentünk már át, míg végre az Odeon színháznál rá találtunk nővéremre.

— Igen, itt volt egy Zengenádfalvi Elvira nevű kisasszony — felelt a portás, de az most tanítónő a passage des Eaux tér mellett levő Vineuse utca 6. szám alatt.

— Az lehetetlen, felelém, hisz nővérem már 5 éves művésznő s utolsó levelében is, amit ezelőtt egy évvel irt, túlboldognak nevezte magát pályáján, de meg hozzá, uram, az én nővérem életében még 10 sort se birt megtanulni, hát hogyan tudjon ő most tanítani, ez képtelenség, talán névhasználat vagy valami tévedés van a dologban?

— Nem, Zengenádfalvi Elvira itt volt s most tudom, hogy ott tanítónő, hisz még azután is, hogy állását elfoglalta, többször volt itt.

Nem volt mit tenni, elmentem a Vineuse utcába s oh! egek, nővérem csakugyan — nevelőnő két lány mellett, még pedig komoly tudományokból.

— Hát aztán mi lelt téged, hogy a szinpadot ott hagytad a nevelésért, kérdém, midőn már a kölesönös bámulatot befejeztük.

— Hja! testvér, — az élet. Költészet a külső s nagy próza a belső.

— Dehát hogy vagy te képes megfelelni a nevelés magasztos feladatának, hisz életedben mindig rossz tanuló voltál?

— Hogyan? Pompásan. Ma nem azt kívánják a mamák, mit ezelőtt, s én a „modern“ nevelés kívánalmának teljesen megfelelek; de bocsáss meg,

képes volna, minden gyermek szüleihez vagy azokban, kik ezek helyét pótolják, látja törekvéseinek netovábbját. Ezek elő törvény a gyermek előtt. És mit akar az a kis teremtés? „Ej! ha én olyan nagy leszek, mint te!” vagy „mikor én olyan nagy voltam*.) mint te“; ilyen és hasonló módon fejezi ki a gyermek ama vágyát, hogy testileg nagy akar lenni; olyan, mint szülei. És ámbár a szorosán vett szellemi életéről még nem bir öntudattal: természet e téren is működésben van már. Itt is szüleit tekinti törvénynek. Amit azok mondanak, ahhoz kétség nem fér; annak úgy kell lennie, mert „az apa“ vagy „a mama mondta“. Ime! ez is egyik bizonyíték arra, mily fontos a szülők jó példaadása.

A gyermek tehát testileg is, lelkileg is szüleihez hasonlóan „nagy“ akar lenni; ez egyedüli vágya. A paedagogiának sem lehet tehát más célja, mint „nagyot“ nevelni a „kicsinyből“, embert a gyermekből. De az ember élete elé ezél van kitűzve, melyet a kinyilatkoztatott vallás ad tudtunkra; és az ember élete csakis arra való, hogy eme ezél felé törekedjék.

Ha az ember egész életén át normalis viszonyok között van, úgy teste és lelke is — egész a férfikor végéig — fokozatos fejlődésen megy keresztül. Amint vége szakadt a férfikornak, ezen erők is hanyatlani kezdenek. Mivel pedig az emberi élet születéssel és gyermekkorral kezdődik, az emlí-

*.) Nincs megelégedve azzal, ami jelenleg; ő tökéletesebb kíván lenni. Ezt a tökélyt majd a jövőtől reméli, majd a multban keresi. A szavak legalább ezt látszanak jelenteni; de csak látszanak, mert mikor így beszél, még nincs fogalma a multról és a jövőről. Ezzel csak kívánságát akarja kifejezni.

ha arra kérlek, hogy most hagyj magamra, mert e himzéssel roppantul sietek, Laura növendékem holnap lesz a bérnialáshoz vezetve s e tárca még nincs kész, pedig az ő ajándéka — estére elvárlak.

— De, Elvira, hisz ez férfi szivar-tárca, hogyan készülhet az nő számára?

— Úgy, hogy mindenki vesz valamit növendékem számára, s én választást engedve neki, ő arra kért, hogy e szivartárcát készítssem el.

Vagy úgy! felelém s önkéntelenül ajkamra jött Vajdafy Ernő költeménye, melyet így mondtam el az én kedves, modern „nevelőnőm“ nek:

„Ilduskát mikor bérnálták
Bérma-anya kérdezi,
Hogy miféle ajándékkal
Kedveskedjék ő neki.“

„A kis kópé szép pipát kér.
Hogyan, te dohányozol?
Én nem, hanem a szeretőm!
A hamis így válaszol.“

Aztán mondja már most, kedves redaktor ur, nincsen ebben „modern“ paedagogia?!

Pásztor L.

tett fejlődésnek is itt kell kezdődnie. A paedagogiának feladata tehát, a testi és lelki erők fokozatos fejlődéséhez az alapot lerakni és egyúttal azt is eszközölni, hogy az alapon épület emelkedjék a jövőben. Hogy pedig ezen épület ne homokra, hanem szilárd alapra legyen fektetve, első és fő kötelesség azt a kinyilatkoztatott vallás elveire építeni. Ha ez meg lesz, eléretik az ama fejlődésben szükséges összhang is úgy a lélek és a test, mint viszont a léleknek egyes tehetségei között.

De a modern paedagogia épen ez összhangot nem veszi figyelembe. Képezni akarja a lelket a test rovására, meg nem gondolva azon, a régiek által is vallott igazságot, hogy egészséges lélek csak egészséges testben lakozhatik.*.) Rontja pedig a testet a túlságos szellemi munka; nemkülönben a zárt-néha dohos stb. — helyiségben és padokban való ülés. A gyermeknek, hogy teste, különösen esontjai fejlődhesse, mozgásra és friss levegőre van szüksége. És tekintetben inkább árt a kevés, mint a sok.

De a lelket is csak egyoldalúlag akarja képezni, az észnek — és egyedül ennek — ismeretekkel való megtömése által. Megzavarja tehát a lélek tehetségei között való összhangot, mely nélkül nincsen fokozatos fejlődés az ember életében. Pedig az észszel is csak úgy vagyunk, mint a gyomorral. Hogy ez utóbbi megfelelhessen ama feladatnak, mely neki az emberi élet fentartásában jutott, mulhatlanul szükséges, hogy egyrészt elegendő — sem kevés, sem sok — táplálékkal rendelkezék; másrészt ideje legyen a meglévőt feldolgozni. Ha keveset kap, keveset is ad a testnek. Ellenkezőleg, ha sokat kap; akár egyszerre, akár pedig oly módon, hogy nem engedünk neki időt az előbbinek feldolgozására; mindkét esetben ártunk a gyomornak. Gyengítjük ezt és a testet is, mert a felesleggel azt is kifogja adni, amire szüksége lett volna.

A modern paedagogia úgy látszik nem akarja figyelembe venni a természetnek illetén követelményét. Tény, 1) hogy az ember esze csak bizonyos határig képes a felfogásra, míg t. i. el nem fárad; 2) hogy az emberi elme csak úgy képes az elsajátított ismeretekből hasznot húzni, csak akkor mondhatja azokat magáénak, ha ideje van hozzá, hogy azokat egybevetés, következtetés stb. által teljesen feldolgozza; 3) hogy az embernek, eszén kívül más és nem kisebb fontosságú lelki tehetségei vannak, melyeket összhangban az előbbivel kell fejleszteni; és végre 4) hogy szilárd alapot lerakni és erre szilárd épületet emelni csakis munkával és fáradtsággal lehet.

§ § E tényeknek figyelembe nem vétele szomorú következményekkel jár. Már is tapasztalhatjuk. Az első két esetben, vagyis midőn túlsokat adunk az észnek: a) gyengítjük magának az észnek felfogási képességét, amint a nyilat repítő ij is elveszté ruganyosságát, ha azt mindig megfeszítve hordják; b) a testnek is ártunk vele, mert minden szellemi

*.) Kivételek természetesen minden szabály alól vannak.

megerőltetés a testre is káros behatással van. De haszontalan munka is, mert épen az ellenkezőjét érik el annak, amit elérni akarnak. Amint nem marad a dézsában a víz, ha mértéken felül öntünk bele: úgy nem marad az észben sem ama ismeret melyet mérték nélkül akarunk beleerőszakolni. És a felesleggel kimegy még az is, ami szükséges lett volna, mert nélkülöz minden szilárd alapot.

Ugyanerre az eredményre jutunk, ha az időt nem vesszük tekintetbe. A közmondás is azt tartja, hogy „a ki sokat markol, keveset fog.“ Ha rövid idő alatt sokról akarunk beszélni, vagy mindenről csak keveset mondunk; vagy pedig némely dologgal bővebben foglalkozunk, a többit pedig csak érintjük. Szakasztott így van a hallgató is. Vagy mindenre akar figyelni és mivel ezt mind befogadni nem képes, maga az egész kép is homályos lesz; vagy pedig csak egyes dolgokat fog iparkodni elméjébe bevésni, többivel meg nem törődik. Ismerete mindkét esetben homályos leendő és nélkülözni fogja a szilárd alapot. Hogyan lehetne azután ily alapra építeni? Annak a mód nélküli könnyítésnek is van határa. Ha a diót megizlelni akarjuk, fel is kell törnünk; így a tudományt sem lehet tölcserrel önteni a gyermek fejébe. Alapos ismeretekhez ész és mindenek felett szorgalom kell. A könnyítés csak bizonyos határok között engedhető meg, melyeken túl, eltekintve attól, hogy így nem lehet alapos ismereteket szereznii, még azt is eredményezi, hogy a discipulus uram és később a férfi is, mindennek csak a könnyebb végét szeritji fogni.

Az így nevelt tanuló megúnja a tanulást és minden komolyabb szellemi munkát. Amint a gyomor iszonyodik azon ételtől, mellyel egyszer mértéken felül megterheltük; úgy a tanuló is, ha csak nincs vallásosan nevelve, amikor is a kötelességérzet, meg a munkakedv legyőzné ez ellen-szenvet: valósággal iszonyodni fog a könyvektől. Legfőljebb valami „pikáns“ regényhez nyúl, hogy unalmát elűzze; vagy pedig felkeresi a „bút felejtető baráti köröket. A nép fia pedig a csapszékben űzi az unalmat; majd később a munka idejét is „unalomnak“ veszi.

Az ilyen ember valóságos kárára van a társadalomnak. Mindent megítél, de mert a gondolkodáshoz nem ért, csak úgy felületesen; de azért kimondott szavához csökönyösen ragaszkodik. Másrészt pedig, mert sokkal lustább, semhogy ő maga bibelődne az okok és ellenokokkal; és mert különben is minden, csak jellem nem: inkább veszi a készet vagyis csatlakozik mások itéletéhez, anélkül hogy annak helyességéről meggyőződve lenne. Természetes, hogy azokhoz, kiknél kényelmét és holmi más érdekeit is legbiztosabbnak gondolja vagyis a többséghez.

De mit szóljunk ahhoz, hogy a lélek többi tehetségei teljesen elhanyagoltatnak? A tehetség — legyen az lelki vagy testi — okos használat által fejlesztetik legjobban; míg ellenben a ferde használat vagy maga a nemhasználás is a tehetségek fejlődésének legnagyobb ellenségei. Nézzük csak a mászások hatalmas karjait, a matrózok széles

meílet, a hegymászónak izmos lábait, no meg a kofák pörge nyelvecskéit! Másrészt ott van az irnoksereg, az óriások, suszterek, szük, lapos mell-lükkel!

Ha a szívet és akaratot nem gyakoroljuk abban, ami az ő feladata, a jóban és szépben; nagyon természetes, hogy nem is fog e kettő után kívánczolni és nevelünk majd a szív és akarat nélküli, jó és szépért nem lelkesülő gyermekből ugyanilyen ifjút. A többit elvégzi ő maga. Mert e tehetségek tárgy nélkül nem lehetnek, keres ő majd tárgyat számukra a maga tetszése szerint.

Ily körülmények között önkéntelenül is az a kérdés lép előtérbe, ha valjon a modern pedagogiai kíváncz szerzői látták-e egyúttal ennek szomorú következményeit is. Ha nem látták, úgy nem méltók a paedagogus névre; ha pedig igen, akkor...? A gondolkozó keresztények aggódva nézték e rendszert keletkezése és fejlődésében, mert előttük nem pusztá véletlenségnek látszottak e dolgok.

Tudjuk, hogy a vallás nemcsak világosan látó főt, hanem főleg előítéletektől ment szívet és akaratot tétel fel. A menyiben gyengítjük e tehetségek fejlődését, vagy azt helytelen irányban tereljük; annyiban gyengítjük a vallás befolyását is az emberre. De a modern pedagogia nemcsak a szívet és akaratot elnyomja, gyengíti még azt is, amit fejleszteni ígér, magát az észet. — Az így nevelt emberek lesznek azután minden hóhortnak készséges elfogadói, és egyúttal lármázni fognak minden intézmény ellen, mely lelki tehetségeiket rendbeszedni, szenvedélyeiket megfékezni volna hivatva.

Ez volt a cél? Sem tagadni sem abszolúte állítani nem mernők; annyi tény, hogy a francia szabadkőmives miniszter csak nem régebben is, midőn a radikálisok ama támadása ellen védelmezte magát, hogy nem tön eleget „elvéik“ elterjesztése ügyében, nyíltan bevallá, hogy az általa „rendezett“ iskola majd megteszi a magaét. Ime! „tudja Pál mit kaszál.“

A mi a túlterhelés a tanulóra, ugyanaz a tanítóra is. Mert a tanító vagy meg akar felelni a törvénynek vagy nem. Ha igen, úgy fáradozásának az elébb felsorolt következményei lesznek. Ha pedig nem akar megfelelni a törvény kívánalmainak; akár azért, mert meg van győződve annak helytelenségéről, akár pedig más okból, ez mindig a törvénytisztelet és kötelességérzet rovására történik. Mire való tehát az olyan törvény, melynek ilyenek következményei?

Garamparti.

A pozsonymegyei népoktatás állapota 1886. évben.

A pozsonymegyei kir. tanfelügyelőség által a tankerület népoktatási állapotáról 1886. évről szerkesztett s a magyar közoktatásügyi ministerium által immár helyesnek is talált, valamint az országos népoktatási állapot kimutatásának anyagaúl elfogadott nagy statisztikai műveletből a következő adatokat vesszük, melyek nem csak a hiva-

tott közegek és tanfériak, hanem az iskola és közművelődés minden barátját bizonyosan érdekelní fogják.

I. A tankötelesek. A pozsonyi népoktatási tankerületben, mely magába öleli úgy Pozsony vármegyét, mint Pozsony szab. kir. városát is, mint két önálló törvényhatósági területet, 1886. évben a névszerinti összeírás szerint találtott 6—12 éves mindennapi tanköteles 39,626 (20,037 fiú és 19,589 leány), 13—15 éves ismétlő tanköteles pedig 15,450 (vagyis 8,171 fiú és 7,279 leány), tehát összevéve a 2 korosztályt 55,076 tanköteles. Az előbbi évi összeírásához képest 416-al több, mi kivált a leánytan kötelesek pontosabb összeírása által történt. Kiterjedt az egyénekenkénti összeírás az 1871—1879 évi 9 évre azon elv szerint, hogy a tanköteles kor azon polgári évvel kezdődik, melyben a gyermek 6-ik évét betölti és végződik azon polgári évvel, a melyben 15-ik évét eléri, mely utóbbi évet azonban tanévileg kijárni köteles; csak az iparos-tanoncoknál tart még a tankötelezettség a 15-ik éven túl is, és pedig mindaddig, míg tanonc viszonyuk tényleg fennáll, mi alatt az iparos tanulók ismétlő és rajz iskolát látogatni kötelesek. A hol ily iskolák szerveztettek, ott a tanoncok azokba kötelesek járni; eddig van Pozsonymegye tankerületében 8 iparos tanulói iskola, még pedig Bazinban, Dunaszerdahelyt, Malackán, Modorban, Nagyszombatban, Pozsonyban, Somorján és Szereden; a nagyszombati és pozsonyi alsófokú keresk tanfolyammal is lévén ellátva, a kereskedő tanoncok ezeket látogatják. A tankötelesek közül továbbá vallásra: r. kath. 45,804, ág. ev. 3,921, ev. ref. 1,445, mózes 3,904, azután még görög 2; — nyelv szerint: magyar 24,400, német 6,359, tót 24,300, horvát, szerb, román együtt 17. A lakosság száma a 2 törvényhatóság területén lévén 310,819, ennek a tankötelesek 17.72%-át képezik; tehát kedvezőbb arányban az országos átlagénál, mely csak 16.67%-ot tesz. Mindazonáltal a tankötelesek összeírása, mely a nyári hónapokban, legkivált május és júniusban történik, még most sem eléggé pontos; úgy a kis, mint a nagy községek, sőt városok hatóságai többnyire még nagyon nehézesen és kevés tájékozottsággal veszik, dacára annak, hogy az egész eljárás évenként minden alkalommal megmagyaráztatik s helytelen összeírások újra szerkesztés végett visszavétnak. A rákövetkező tanév pótösszeírásáról pedig általában megfelelnek; e nélkül pedig iskolázási ellenőrzésről és helyes szorítási rendtartásról alig lehet szó. A felsőbb hatóság különben egyre szigorítja szorító rendszabályait.

II. A tényleg iskolába járók. Ezek száma az előbbi évhez képest 962-vel emelkedett, vagyis összesen járt a mindennapi, ismétlő, felső, polgári, magán iskolákba, azonkívül a tanköteleskor befejeztéig az iparos, kereskedelmi és középiskolákba: 49,173 tanuló, vagyis általában a tankötelesek 89.23%-a, míg az országos átlag csak 80.12%-ot mutat. Valamint több volt ez idén a leány tankötelesek száma, úgy az iskolába-járók

többlete is kivált a leányokból került ki, a mi világos jele annak, hogy a leányok oktatására is már kiválóbb gond fordítottott, mint eddig; leginkább látni ezt az ismétlő, s a felső és polgári leányiskolákban, míg a magán elemi leányiskolákban megfogvatkoznak a leánytanulók. A fiúknál csak az ismétlő és középiskolákban látszik némi gyarapodás, előbbiben az iparos tanulói iskolák keletkezését lehet megérezni, az utóbbi iskolákban való gyarapodás pedig azt mutatja, hogy a szülők még mindig nagyobb kedvvel küldik fiaikat a középiskolákba, mint a gyakorlatiabb irányunak hangoztatott polgári iskolákba, s hogy tehetségebb fiúk még mindig inkább választják a tudósok és hivatalnokok pályáját, mint az iparosok, kereskedők és gazdákét. Pedig kívánatosabb lenne ha a dolog megfordítva állana. Az iskolabajárók száma következőkép oszlik el: Elemi mindennapi iskolában volt 18,710 fiú, 17,683 leány; ismétlő iskolákban 5,801 fiú, 4,894 leány; felső nép és polgári iskolákban csak 164 fiú, de 368 leány; elemi magán iskolákban 47 fiú és 416 leány; közép iskolákban a 15-ik életév befejeztéig 1,099 fiú. R. kath. tanuló járt 40,711 (451-el több), ág. evang. 3,532, ev. ref. tanuló 1,463, izr. pedig 3,467 tanuló. Sajnos, hogy még 5,093 kath. tanköteles nem jár iskolába; igaz ugyan, hogy a legtöbbszörre már mind ismétlő 13—15 éves s hogy a kath. tankötelesek képezik a tankerületben az abszolút többséget; de épen az a körülmény, hogy náluk is nem a mindennapiak, hanem az ismétlő tankötelesek szolgáltatják a nem járók főkontingensét, bizonyítja legjobban azt, hogy egyáltalában nem fogható föl semmi, hogy úgy mondjuk a felekezeti terhelő alapos vád arra nézve, hogy miért nem járhatnak a kath. gyermekek is oly szorgalmasan és annyi számban iskolába, mint mások. Itt az egyedüli hiba, az iskolabajárás szorítás la nyhasága a politikai hatóságok részéről. Mit tehet a felekezeti iskolaszek és a lelkeszség, melynek nincsen végrehajtó joga, ha semmit, vagy legalább keveset tesz a politikai hatóság, kinek pedig van szorító hatalma s annak gyakorlására szüntelenül buzdítatik is. A kétheti ellenőrzés gyakorlásáról tanévenként 3 szor, azaz január 15-én, ápril 15-én és június 15-én kötelesek számot adni a polit. hatóságok a tanfelügyelőségnek; ha ezen különben igen jónak bizonyult eljárás sem fog a kellő sikerhez vezetni, havonként kétszer leendnek majd kötelesek számolni eljárásukról, de akkor ne panaszkodjanak túlterheltségéről a polit. közegek, ha majd minutorításokra fog kiterjeszkedni az iskolai felsőbbség figyelme s ha a munkát nem bírják; a tanfelügyelőség, ha személyzete nem apad, meg fogja bírni Anyanyelv szerint jár iskolába 21,125 magyar, 20,803 tót, 7,235 német a többi 10 román, szerb és horvát. Szomorú adat, hogy még egészben 5,903 tanköteles nem jár iskolába és pedig 2,396 fiú, 3,507 leány. Okát fennebb láttuk. Egyébiránt annak helyessége, hogy túlnyomólag az ismétlő tanköteleseket éri a nem járás vádja, kiviláglik a százalékos arányból is.

Mert a mindennapi iskolabjáró tanulók összes száma 37,554, az ismétlő tanulóké pedig 11,621, vagyis a mindennapi tankötelesből jár 94,51%, ismétlőből pedig 75,07%, Pozsonyvármegye tankörületében az 1886. évben; míg az országos átlag szerint járt 1885-ben hazánkban 85,88%, a mindennapi, és 64,69% az ismétlő iskolába. Magában véve tehát meglehetnének ugyan elégedve a tankörület gyermekeinek iskolázásával, annyival inkább, hogy az 1885. évihez képest 1,33% kal emelkedett az iskolabjárók aránya, hanem azért nem csak megállanunk nem szabad az eddigi szorító eljárásnál, hanem mindenesetre teljes erőnkől fokoznunk kell azt, hogy magasabbra emelkedjünk, mint más megyékben.

(Folyt. köv.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„Taxil Leo volt szabadgondolkodónak önvallo-
másai” című munka magyar fordítására hirdet
előfizetést Dr. Csápori Gyula Esztergomban. Hogy
mily érdekes tartalmu munka ez, már a kibocsátott
fölvívás is tanúsítja. Ez csakugyan feltűnő irodalmi
jelenségnek mondható. Szerzője 1885-ik évig a
hazugság mindenemű fegyverével küzdött az igaz-
ság- és mindaz ellen, ami szent és nemes; most
egyszersre észre tér, a szabadkőművességet, melynek
buzgó tagja volt, hat kötetet képező kiadványaival
tökéletesen leleplezi; és saját életét gyermekeveitől
kezdve egészen mostani koráig részletesen és körül-
ményesen leírja, kimutatván, mint súlyodt fokról-
fokra — s viszont mint szólalt meg benne ismét
mindig hangosabban és hangosabban az igazság
szózata; a saját önéletrajza mellett a még ma is
szereplő politikai és irodalmi nagyságoknak az
övéhez sokban hasonló működését kellően meg-
világítja stb. Ez önvalloások, melyek az igazság-
érettől mélyen áthatott szív teljes melegével vannak
írva, rendkívül tanulságosak és érdekesek. Az olvasó
ama műhelybe vezettetik, a hol a rágalom nyilai
készülnek, s megdöbbenve szemléli a hatást, melyet
a sokszor tudományos köpenyekbe bujt vakmerő
ráfogás eredményez. Ugy hiszszük, hogy a magyar
művelt olvasó közönség szívesen fogja venni ez
„Önvalloásoknak”, melyek az eredetiben már
husz kiadást értek, magyar fordítását, mely min-
den kétségen kívül teljes mértékben meg fog
felelni az irodalmi téren oly gyakorlott erőhöz
kötött kívánalmaknak. A munka f. év június ha-
vában fog megjelenni. A díszes kiállítású, körülbelül
24 iv terjedelmű könyvnek előfizetési ára bérmentes
szétküldés mellett: 1 frt 60 kr. — Bolti ára 2 frt
lesz. Gyűjtőknek minden tíz példány után egy
tiszteletpéldány jár. Az előfizetési pénzek f. é.
május végeig a fordító nevére czimezve Eszter-
gomba küldendők. Mi a lehető legmelegebben
ajánljuk t. olvasóink figyelmébe!

A képes missziókönyvtár ez évi 2-ik füzeté érdekes
tartalommal jelent meg, valamint az első. Ezen vállalatot igen
üdvösnök tartjuk; mert a nép, melynek a füzetek száma
vannak, ezen olvassmányok által megismerkedvén a hírhír-
detők szenvedései- és örömeivel, hitét mint drága kincsét
tanulja megismerni, kész érte áldozni is és hasznos célokra
lelkésztetik. E füzeteket nagy mérvben kellene terjeszteni;

mi füzetünket kézzel kézre adjuk s mindnyájan meleg kö-
szönetnyilvánítás közt fejezzük ki megelégedésünket E füzetek
felelős szerkesztője: Nogely István Nagyváradon.

A „Marienkind“ magyar fordítását Sankovits
Bertalan, főv. hitoktatónál (Budapest, VII. Hársfa
utca 15. sz.) intenciókra is lehet megrendelni. Is-
mételten ajánljuk t. olvasóink figyelmébe!

Megrendelési fölvívást vettünk ily című munkára:
Levelek egy fiatal lelkészhez. Irta Melcher Alajos, az »Un-
sers-Herrn-Ruhe«-nak nevezett búcsújáró hely igazgatója a
bajor Friedbergben. Fordította dr. Kiss János, theologiai
tanár Temesvárott Két kötet. Melcher Alajos, mint 40 évi
lelképástorkodás alatt tapasztalatokban meggazdagodott pap,
egy fiatal lelkészhez 100 levelet intéz, melyekben csaknem
mindenről szól, mire egy lelképástornak úgy magán, mint
társadalmi életében, de főképp hivataloskodásában figyelnie
kell. Mikor e levelek eredetiben megjelentek, teljesen ga-
korlatias természetűek és kedves előadásuk folytán a német
sajtó és lelképástorkodó közönség részéről nagy dícséretben
és pártolásban részesültek. A róluk megjelent ajánló nyi-
latkozatokból csak a méltán nagy tekintélynek örvendő
»Linzer Quartalschrift« néhány szavát idézzük (1884, 413.
old.): »Előadási formája egyszerű és természetesen levél-sty-
lus. A ki a szerző urat személyesen ismeri, gyakran azt
hiszi, hogy őt magát hallja, a mint ebédlőjében az üd-
lésre egybegyűlt kedves testvérekhez beszél. . . . Lelkészek
számára e levelek rendkívül kedves olvasmányt nyújtanak.
Nagy jóakarattal tartott utasításokat és intéseket tartalmaz-
nak azok oly dolgokban, mik a pap mindennapi munkál-
kodása- és gondjainak tárgyát képezik s kétségtelenül új
üdeséget öntenek a szórakozás, kényelemszeretet és keserű
tapasztalatok folytán meggyengült lelkései szívébe.« Dr. Kiss
János, a mint Melcher leveleinek kitűnő voltát fölismerte, el-
határozta, hogy azokat magyarra fordítja s a »Havi Közöny«,
lelképástorkodási kérdésekkel foglalkozó folyóiratban közli,
mely szándéka a közöny m. t. szerkesztőségének helyesléssel
találkozott. Ennek folytán a »Havi K.« 1884. május 6-án
csaknem minden füzetében hozott egy vagy több levelet
Melchertől, úgy hogy ma az első kötet, mely 50 levelet
tartalmaz, immár közel van. A szerkesztőség ezentúl na-
gyobb mértékben szándékozik a szóban forgó leveleket kö-
zölni, hogy a jelen évfolyamban mind megjelenjenek. E
levelek külön lenyomatban megjelennek. Az egész mű két
kötetben fog megjelenni, egy-egy kötet 30 ivnyi terjed-
lemmel. Egy kötet ára 1 frt 60 kr. vagy 5, legfőlebb 6
sacrum elvégzése. A megrendeléseket levelező-lapon kéri
április végéig Dr. Kiss János, theologiai tanár Temesvárott.

VEGYES.

A vallás- és erkölcsstan között való össze-
függésről a „Magyar Sion“ legújabb füzeté így ír:
Bármily fogalma legyen is valakinek a theoriában
a vallás és erkölcs összetartozásáról, tényleg, az
életben e kettőt elválasztani nem lehet. De min-
denekelőtt nem a nevelésben. A naturalisztikus
irány nem bir erkölcsöt és erényt nevelni; bizonyos
finomságot, igen, — de mindent összefoglaló élet-
képes erkölcsöt, nem. Az erényekről való száraz
diatribák nem gyerekeknek valók; a legtöbb ember
lelkületén nem lendítenek egy cseppet sem, amnél
kevésbé fogják a gyermek lelkén tenni, amelyre
magas érthetelenség és unalmas szószátyárság
benyomását teszik. Az erkölcsöt neveli a vallás; a
természet legerőszakosabb ösztöneinek s ezek közül
ismét a legveszélyesebbeknek féket vet a vallásos
nevelés. A sok gyászos tapasztalat, mely a most
divó hitetlen vagy a mi practice mindegy, vallást
elhanyagoló nevelésnek a növekedő erkölcsellen-
ségben és „bűnben“ a leghitelesebb bizonyítványt
állította ki, eléggé sürgeti, hogy a legkényesebb s

legfontosabb ügyben, a nevelésben az Istennek első helyet adjunk.

Iskolás fiúk irkáiból. Márk Twain, a híres angol humorista a londoni »Century« c. folyóiratban elmondja, hogy az Egyesült Államok iskoláiban a tanulók irkát kutatta fel és azokból egy csomó mulattató »szamárságot« gyűjtött össze, melyekből a következőket reprodukáljuk: Mértan: Párhuzamos vonalak azok, melyek sohasem érhetnek össze, a míg egymás mellett haladnak. A kör egy egyenes gömbölyű vonal, a melynek a közepén egy lyuk van. Két tárgy, a mely egymással egyenlő, egyenlő bármivel. Ha azt akarjuk tudni, hogy egy terem hány négyszögláb terjedelmű, a termet sokszorozni kell a lábak számával — Földrajz: Irországot az emigránsok szigetének nevezik, mert szép és zöld. — Nemzetgazdaságtan: Bevitelnek nevezik azon portékát, a melyet készpénzzel fizetnek és kivitelnek azt, amit hitelbe vesznek. — Irodalomtörténet: Ben Johnson sok tekintetben túlte Shakespeare-t. George Eliot nőt és gyermekeket hagyott hátra, a kik ma is gyászt viselnek a lányszéért. — Honisme: Az Egyesült-Államok alkotmánya a könyvnek az a fejezete, mely legvégül van és a melyet senki sem olvas. — Történet: Luther a kereszténységet behozta Angliába körülbelül három ezer évvel ezelőtt. Születésének évforduló napja 1886. november havában van. Római pápa volt és a worms-i forradalom idejében élt. — Julius Caesar egy távsürgönyéről híres, melyben ezt mondja: »Jöttem, láttam és győztem.« Nagy hadvezér volt és azonfelül könyvet írt a negyedik gimnáziumi osztály számára.

Gönczy-alapítvány. Somogy megyei tanító-egylet választmánya Gönczy miniszteri tanácsosnak ez évben megünnepelendő 50 éves jubileuma alkalmából az országos tanítói árvaházban »Gönczy-alapítványt« kíván létesíttetni, amely célból gyűjtőívet küldött szét összes hazai tanító-egyesületekhez.

Gyermekeserék ügyében Róth József, Pozsony megyei tanfelügyelője körlevelet intézett tankerülethez tanítóihoz. Különösen kiemeli a gyermekesere fontosságát s a tanítók buzgalmatól ez ügyben igen sokat vár. A társadalomnak — mondja ő — van egy tényezője, mely ez irányban többet tehet másoknál s ezen tényező a tanító. A tanítónak van hozzá elég ideje, értelme s így csak még kellő buzgalom és igyekezet kell hozzá s fáradozása, ha talán nem is teljes, de némi sikerhez mindenesetre fogna vezetni. A tanítóknak kellene tehát az ügyet felkarolni s mindent elkövetniök, hogy a cserébe adás a jelenleginél nagyobb mértékben eszközöltessék. Tegye tehát magát érintkezésbe az illető gyermekek szülőivel és győzze meg azokat — tót községekben a magyar nyelv tudásának fontosságáról és előnyeiről, a magyar községekben pedig arról, hogy valamely oly nyelvnek tudása, legyen az német vagy tót, mely hazánk lakói egy nagy részének anyanyelvét képezi, ha azt mi magyarok könnyű szerrel megtanulhatjuk, csak is hasznunkra válhatik s ezenkívül győzze meg őket arról is, hogy azáltal, hogy a tót vagy német anyanyelvű gyermekeknek alkalmat szolgáltatnak állami nyelvünk megtanulhatására, hazafias kötelességet teljesítenek.

A táblák máza. Általános a panasz, hogy az iskolatáblák fekete mázán nem fog jól a kréta és hogy a tulságos fény rosszul hat a gyermekek szeméire. Németország egyik nagyobb városában szakértőkből álló iskola-egészségügyi bizottság foglalkozott nemrég ez eléggé fontos kérdéssel és úgy találta, hogy a legtöbb esetben rossz a máz, kimondotta tehát, hogy a követelményeknek megfelelőbb máz kell készíteni és ezzel vonni be a táblákat. Az e célra leginkább ajánlott máz összetétele és rákenési módja a következő: Két liter spiritusban 350 gr. legjobb sallak gyenge melegítés közben oldandó föl. Az oldathoz adunk 500 gramm legfinomabb porrá tört smirgelt és 200 gr. legfinomabb porrá tört csontszentet. Ha az utóbbi

két anyag nem a legfinomabb poralakban kevertetik a sellákhöz, akkor a tábla érdes, egyenetlen lesz, nem pedig sima és a munka meg a költség haszontalan volt. Az elkészített fénymáz finom egyenetlen rétegben 4—5-ször rávisszük a táblára és ez fénytelen lesz, a melyen a kréta igen jól és tisztán fog. Akár a mázos által készíttethetjük azt, vagy pedig saját magunk is csinálhatjuk kevés fáradsággal. — Egy másik, szintén ajánlott mázkeverék a következő összetételű: 20 rész kopál, 40 r. ether, 100 r. sellak, 150 r. sandarak, 400 r. erős alkohol, 3 r. velencei terpentín, 15 r. korom, 5 r. ultramarin és 100 rész smirgel. A keveréket rákenjük a táblára, a nedves bevonatot meggyújtjuk, egy darabig ég, aztán még egyszerű kétszer rákenjük a mázt, megszáradását bevárjuk, kisimítjuk és jól lemoszuk. Az eredmény ez esetben is nagyon kielégítő.

Iskolakönyv-kiadás állami kezelés mellett. Nálunk a könyvkiadók a miatt is panaszkodnak, hogy a miniszter az összes iskolakönyvek approbációját rendelte el. Mit szólnának ahhoz az intézkedéshez, a mit az osztrák közoktatásiügyi miniszter tervez és legközelebb már életbe fog léptetni. Kijelentette ugyanis, hogy az iskolakönyvek magánkiadói a tanügyi követelményeknek meg nem felelő könyveket adnak ki, a melyek az approbáció megtagadása dacára terjednek. A mellett könyveik igen drágák és a folytonos újabb és újabb kiadásokkal nagyon megterhelik a szülőket. Ezért szükségesnek tartja, hogy az állam vegye kezébe a tankönyvkiadás ügyét és arról gondoskodjék, hogy minden tekintetben jeles könyvek irassanak. Ez az intézkedés nép- és középiskolai könyvekre fog kiterjeszteni. Mivel az állam kiadandó könyvein nyereszkedni nem akar, azok igen olcsó áron fognak forgalomba kerülni. Gautsch miniszter semmi helytelen nem lát abban, hogy az állam, mikor a tanügy értekei megkövetelik, a magánkiadók versenytársául lép fel.

Idők jele. Hogy Ausztria-Magyarországban mily tömördek pálinkát fogyasztanak, kitűnik azon rengeteg számból, melyeket mint a pálinkáért járó évi »fogyasztási adó« cím alatt talánunk följegyezve. Magyarországon 71-, Ausztriában 77 millió forintot fizetnek e célra. Ha meggondoljuk, hogy e roppant nagy számoknak mily nagymérvű fogyasztás felel meg, lehetetlen meg nem győződnünk azon állítás igazságáról, hogy a pálinka népünk anyagi jóllétének sirásója. Ugyanezt mondhatjuk a »lutri«-ról is, melynek révén az osztrák polgárok 213, a magyarok 34 millió frt jövedelmet juttatnak az államnak. Szomorú adatok, melyek bár lelkesítenek a lelkeseket és néptanítókat arra, hogy a népet e két rákfeneről okkal-móddal fölvilágosítsák!

A tavaszi és nyári iskolázás tárgyában következő rendelet ment Pozsonyvármegye közg. bizottságának folyó 1887. évi március hó 10-én tartott üléséből. Jkvi szám: 302/179. A téli időszak utolsó havában lévén, az iskolából való kimaradozásokat megakadályozó rendszabályok kiadása az 1868. évi 38. t.-cz. 53 és 54. §-ai értelmében, melyek okvetlen legalább 8 havi tanulást követelnek, szükségesnek mutatkozik. — **Határozat.** Meghagyatik a járási főbíróknak s a városok polgármestereinek, tegyenek alantós előjáróságuk, illetve közegeik útján a következőkre nézve kellő intézkedéseket s rendeljék el, hogy: 1. A tan- s a szorgalomidő a 10 éves koron aluli gyermekekkel lehetőleg csak június hó végével, de semmi esetre nem május hó előtt fejeztessék be; június végén túl azonban már az izr. népiskolákban szokott tovább tanítás is szigorúan tilos. 2. Azon 10—12 éves tanulóknak, kiknek az iskolaszékek a

mezei munkák vagy pásztorkodás miatt megengedték, hogy csak október hóban kezdjék meg az iskolába járást, május 15-éig okvetlenül kell a mindennapi iskolába járnok, ezentúl és pedig június végéig hetenkint legalább 2 órán azonban csak az ismétlő iskola látogatására kötelezendők. 3. Az iskolaszék által meghatározott és a tanévet bezáró vizsgák május 31-éig hatóságilag bejelentendők. 4. Mesterinasoknak a 3 ismétlő iskolai év rendes kijáratásáról szóló iskolaszéki bizonyítvány nélkül való fölszabadításra engedélyt kiadni szigorúan tilos. 5. A ruháhiány miatt télen iskolába nem küldhetett gyermekeknek; akár 10 éves koron aluliak, akár fölüliek, június 30-áig legpontosabban kell iskolába eljárnok. 6. Junius 30-ával egyttal az iskolázási ellenőrzés és szorítás hatálya valamennyi 6—15 évesekre nézve teljesen megszűnik, s azért nyomban beküldendők valamennyi mulasztási kimutatások is. A fenti pontokban elrendelteknek az alantás közegek részéről való épen nem, vagy hanyag keresztül vitele, mely esetleg már a mulasztási kimutatások II. csoportjának ápril 15-én való beküldéséből is más részben kifogna tűnni, — fegyelmi úton büntetetik. Km. Róth József s. k. tanfelügyelő előadó Gróf Eszterházy István s. k. m. közíg. b. elnök.

Iskola gyenge tehetségű gyermekek részére. Braunschweigban a maga nemében eddig egyedül álló intézményt léptettek életbe. Iskolát állítottak föl gyenge tehetségű gyermekek részére. Az iskolába lépő gyermekek egyttesen taníttatnak addig, a mig a tanító megismerkedett a növendékek tehetségével. Ekkor különválasztják a gyenge tehetségűeket a jobbaktól, hogy egyrészt utóbbiak jobban haladhassanak, másrészt pedig, hogy a gyengébbek gondosabb és nekik jobban megfelelő módszer szerint taníttassanak. Az eszmét minden oldalról örömmel fogadták, az érdeklődés az iskola iránt igen nagy, egyesek és testületek jelentékeny összeget adakoztak az iskola fentartásának költségére. A gyermekekkel követendő eljárást az intézet igazgatója és tanítótestülete egyttesen állapítják meg külön konferenciáikon, a hol alapos megbirálás alá veszik minden egyes növendék tehetségét és számon tartják a változásokat, a miken a gyermekek keresztül mennek.

A kisdedővönői magánvizsgálatok. Az országos kisdedőv egyesület tanügyi szakosztálya azt a fontos határozatot hozta, hogy ezentúl csak oly egyéneknek ad engedélyt az óvónői magánvizsgálatokra, akik: 1. mindama kelleknek megfelelnek, a melyeket az intézet a felvételnél rendes növendékeiktől megkíván, azaz legalább öt felső népiskolai osztályt jó sikerrel végeztek, tiszta hanggal és jó zenei hallással bírnak és az intézeti orvos által az óvónői pályára alkalmasnak találtatnak. 2. Az első osztályból teendő vizsgálatkor legalább 17, a második osztályból teendő vizsgálatkor legalább 18 életévüket betöltötték. 3. Hatóságilag kiállított bizonyítvánnyal igazolni tudják azt, hogy valamely nyilvános kisdedőv intézetben hosszabb idő óta tényleg működnek, vagy legalább egy évig gyakorlatilag foglalkoztak a kisdedneveléssel. — Ezt a határozatot szükségessé tette az a körülmény, hogy a kisdednevelői pályára magánúton készülők száma évről-évre igen nagy mértékben szaporodik.

Tájékoztató. A nyilvános iskolai vizsgák Boroszló városában megszűntek; ép ugy Strassfurtban, a hol csak próbairásokat, rajzokat és női kézi munkákat állítottak ki vizsgák tartása helyett. — **Egészségtan.** A genfi egészségügyi egylet az iskolákra nézve következő 10 szabályt állította fel: 1. Délután csak két órán át szabad tanítani. 2. Az első órák a szellemi munkának szentelendők, a későbbiek éneknek, rajznak és tornának stb. 3. Minden tanóra között szünet legyen. Tornagyakorlat mindennap legyen. 4. A tanóra nagyobb növendékeknél legfeljebb háromnegyed órahosszat tartson, kisebbeknél még rövidebb ideig. 5. Ha a növendékek fáradtagnak látszanak, a tanító szünetet tartat. 6. A gyermekek ne üljenek mindig mereven. 7. A ta-

nításban a növendék felváltva hallgasson és beszéljen. 10. Az emlékezetet nem szabad túlterhelni. — **Érdekes tudni,** hogy ki irt és tanított legelőször a méhkasokról vagy kőpükről és a mézről? Gedde János mondja 1721. évben kiadott angol nyelvű munkájában, hogy Krétának Melissus nevű királya volt e szerencsés halandó, ki a mézet az ember egészségének fentartására igen hasznosnak mondá. — **Gyógyfürdő beteg tanítók számára.** A varasd-topliczei gyógyfürdőben beteg néptanítók olcsó ellátásban részesülnek. Az orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok az illető tanfelügyelőség útján a közökt. ügyi ministeriumhoz terjesztendők fel. E gyógyfürdő nagyon gazdag kén-tartalmu gyógyvízzel bír, mely csodás hatásánál fogva a meghadai, az aacheni világhírű gyógyfürdőkkel egy színvonalon áll. Szegénységi bizonyítvánnyal díjtalanul is lehet használni a fürdőt. — **Két oltó-, és egy állati oltónyirk-termelő intézetet** állított fel dr. Hebantanz Béla orvos-tudor Budapesten a nmlt. magy. kir. belügyministerium engedélyéből. Tömeges oltásra nagyon alkalmas az általa termelendő pasztaszzerű oltónyirk. Az adagok árát a m. k. belügyminister állapította meg. Cim: Budapest, I. ker., uri-utca 34. sz.

Zelliger József siremlékére adakoztak:

Az 1887. évi 6. számban kimutattatott . . . 125.65
Sztányik Gusztáv kánt. tanító Lőcse 1.—
Összesen; 126.65 és 1 ++

Szerkesztői telefon.

Egy főv. hitoktatónak. Első cikkere az a megjegyzésünk, hogy ezért bizonyára »feltűnési viszkete«-ről vódnak némely »öregebb« kartársai, kik nem értenek a tollforgatáshoz. Ön iránt való tekintetből tehát cikkét félretettük, és azon, gyakorlatilag jónak bizonyult tanácsot adjuk, hogy: mig »fiatal«, kezdeményezéshez, indítványozáshoz soh' se fogjon, bármily szép s nemes ügyre vonatkozzék is dícséretre méltó törekvése, mert könnyen gyanuba kerül, hogy ez által magának vagy másnak carriéret óhajt biztosítani, ami az ügyet veszélyeztethetné. Kezdeményezésének esetleges sikere szálla lehetne némely irigye szemében; és még a minden tekintetben »kis« emberké is (kik a napilapot is csak harmad napján olvassák) felpattognának, ha e felszólalása »két hó mulva« harmadik vagy negyedik forrásból értésükre jutna. Reméljük különbben, hogy a kérdéses fontos ügyet nemsokára úgy is gondoskodásuk tárgyává teszik illetékes följobbvalói — Másik jeles cikkét besoroztuk s legközelebb adni fogják. — **K. J. Versegh és B. J. Zsogra.** Intézkedtünk, hogy az eddigi évfolyamok (I—V) összezedessenek; annak idején megküldjük — **Sz. G. Lőcse** Akinek tanítói oklevele van, az csak »zeneelmélet«-ből tesz írásbeli és szóbeli vizsgát. A folyamodványok ngos Békey Imre fővárosi tanfelügyelő, min. osztály-tanácos úrhoz (Budapest, VI. Hajós-utca) intézendők; a vizsgálatok a budai áll. Paedagogium-ban tartatnak.

Reformatörök.
Történelmi előadások
Katholikus reformatörök
és
Luther Márton fölött.
Irta:
Dr. Germanus Konstantin.
Magyarította:
Dr. Komlóssy Ferencz.
8-rét, XVI+3.0 lap.
Megrendelhető 2 frtért, Budapest, Ujvilágutca 14. sz.

